

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön ja niiden jäsenvaltioiden sekä Armenian tasavallan välisen kokonaisvaltaisen ja tehostetun kumppanuussopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön ja niiden jäsenvaltioiden sekä Armenian tasavallan välisen kokonaisvaltaisen ja tehostetun kumppanuussopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 270/2018 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yksikönpäällikkö Päivi Peltokoski, ulkoministeriö
- avustaja Max Hatvala, ulkoministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi marraskuussa 2017 allekirjoitetun Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön ja niiden jäsenvaltioiden sekä Armenian tasavallan välisen kokonaisvaltaisen ja tehostetun kumppanuussopimuksen sekä lain, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Armenian kanssa tehty kokonaisvaltainen ja tehostettu kumppanuussopimus on luonteeltaan sekasopimus, joka sisältää sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Uusi sopimus korvaa osapuolten vuonna 1999 voimaan tulleen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen ja laajentaa osapuolten välistä sopimusperustaa. Sopimus on laaja-alainen yhteistyösopimus, joka sisältää määrittelyt poliittisen, taloudellisen ja sektorikohtaisen yhteistyön sekä vuoropuhelun muodoista. Sopimuksessa sovitaan yhteistyöstä muun muassa kaupan ja liiketoiminnan, talouskehityksen ja kestävän kehityksen sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aloilla. Sopimus sisältää myös Euroopan unionin ulkopoliittikan kannalta keskeisiä velvoitteita, muun muassa yleiset sitoumukset ihmisoikeuksista, demokratian periaatteista ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta, joukkotuhoaseiden leviämisen estämisestä ja terrorismin torjunnasta. Sopimus tulee voimaan viimeisen ratifiointi- tai hyväksymiskirjan talletuspäivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä. Esitys sisältää ehdotuksen sopimuksen voimaansaattamista koskevaksi laiksi. Laki

Valiokunnan mietintö UaVM 14/2018 vp

on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Euroopan unionin ja Armenian suhteet perustuvat vuonna 1999 voimaan tulleeseen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Armenian tasavallan kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen (SopS 74/1999). EU:n ja Armenian väliset suhteet ovat kehittyneet tätä sopimusta pidemmälle, eikä aiempi sopimus ole enää kaikilta osin ajantasainen. Uusi, nyt hyväksyttävänä oleva kokonaisvaltainen ja tehostettu kumppanuussopimus (CEPA) kattaa vuoden 1999 sopimusta useampia yhteistyöaloja ja tarkentaa osapuolten sitoumuksia.

EU:n näkökulmasta CEPA-sopimus on merkittävä askel kohti EU:n roolin vahvistamista Etelä-Kaukasiassa. Sopimuksen tavoitteena on tehostaa poliittista ja taloudellista yhteistyötä EU:n ja Armenian välillä ja lisätä poliittista vuoropuhelua yhteisen edun mukaisista kahdenvälisistä ja kansainvälisistä asioista. Sopimuksen odotetaan lisäävän suhteiden vakautta ja ennustettavuutta. Sopimuksen määräykset sisältävät kirjauksia liittyen poliittiseen vuoropuheluun, yhteistyöhön ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla, kauppaan ja liiketoimintaan, yhteistyöhön talouskehityksen ja kestävä kehityksen alalla, yhteistyöhön vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aloilla sekä esimerkiksi tekniseen ja rahoitusyhteistyöhön liittyen. Sopimuksella tavoitellaan alueellisen vakauden vahvistamista ja rajat ylittävän yhteistyön lisäämistä sekä ihmisten liikkuvuuden lisäämistä. Sopimus ei sisällä kirjauksia viisumivapaudesta. Taloudellisen yhteistyön syventämisessä otetaan huomioon Maailman kauppajärjestö WTO:n jäsenyydestä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet. Demokratian periaatteiden, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen sekä joukkotuhoukseiden leviämisen estämiseen liittyvien kansainvälisten velvoitteiden noudattaminen on kirjattu CEPA-sopimukseen.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että EU vahvistaa suhteitaan Armenian kanssa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa saadun selvityksen mukaan EU ja Armenia neuvottelivat ennen CEPA-sopimusneuvotteluja assosiaatiosopimuksesta syksyyn 2013 saakka. Valmiiksi neuvoteltu assosiaatiosopimusteksti sisälsi myös vapaakauppaosuuden. Syyskuussa 2013 Armenia kuitenkin ilmoitti EU:lle, että assosiaatiosopimuksen tekemisen sijaan maa liittyy Euraasian talousliittoon (Eurasian Economic Union), johon se liittyi tammikuussa 2015. Tämän jälkeen päädyttiin neuvottelemaan CEPA-sopimuksesta, kuitenkin hyödyntäen assosiaatiosopimustekstin kirjauksia soveltuvin osin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan CEPA-sopimus edesauttaa vakaamman ja läpinäkyvämmän toimintaympäristön syntymistä Armeniaan ja luo ennakoitavat säännöt kahdenväliselle kaupalle. Sopimuksen myötä yritysten oikeudellinen toimintavarmuus Armeniassa kasvaa, mikä voi lisätä kauppaa ja investointeja sopimusosapuolten välillä. Kaupan osalta sopimus ei pidä sisällään etuuskohtelua. Valiokunta pitää CEPA-sopimuksen solmimista myös kaupan kannalta hyvänä asiana. Valiokunta ei sinänsä näe, että Euraasian talousliitto ja tiivistyvä yhteistyö Euroopan unionin kanssa olisivat toisiaan poissulkevia asioita.

Valiokunnan mietintö UaVM 14/2018 vp

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 270/2018 vp tarkoitetun sopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 270/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 30.1.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Simon Elo sin
jäsen Tiina Elovaara sin
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Lenita Toivakka kok
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Jutta Urpilainen sd
jäsen Stefan Wallin r
jäsen Ben Zyskowitz kok
varajäsen Ilkka Kanerva kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa